

---

**Г.Г. Півняк**

### **Формування інноваційної політики розвитку вугільної промисловості України**

Паливно-енергетична галузь займає провідне місце у структурі економіки країни. Як відомо, Національною академією наук України за участю Національного гірничого університету та провідних спеціалістів держави розроблено проект Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. Її важливою складовою є Стратегія розвитку вугільної галузі. Ключова складова Стратегії – це її реалістичність та інноваційний підхід до розвитку виробничих потужностей вугільних шахт і організації виробництва. Вона базується на досягненнях сучасної економічної науки.

Створення сприятливих умов розвитку вугільної галузі сьогодні є найважливішим компонентом економічної політики. Вона у першу чергу спрямована на вирішення ключових проблем. Одна з них – формування державної інвестиційної й інноваційної політики у вугільній галузі, що реалізується на Дніпропетровщині.

Основа інноваційного розвитку вугільної галузі – ефективне використання сучасної техніки і технологій в єдиному технологічному комплексі, концентрація та інтенсифікація гірничих робіт. Саме цей принцип лежить в основі успішного розвитку шахт “Красноармійська-Західна № 1”, “Краснолиманська”, “Комсомолец Донбасу”. Тут обсяги видобутку, продуктивність та охорона праці знаходяться на рівні кращих європейських вугільних компаній. Створена і працює економіко-правова модель інвестування підприємства, що сьогодні використовується у вугільній галузі. Ця модель впроваджується у вугільній компанії “Павлоградвугілля”. Вона запропонована спеціалістами Дніпропетровської облдержадміністрації, вченими регіону, Придніпровського наукового центру НАН України. Обґрунтування та відповідні рішення стали підставою для Указу Президента щодо приватизації вугільної компанії.

Необхідно підвищувати ступінь використання теплоенергетичного потенціалу видобутого вугілля. Для цього Україна має сучасні вугільні енерготехнології (ЦКШ-технології), які розроблені Національною академією наук. Вони ефективно використовуються на першій в Україні станції – Старобешівській ТЕС. Ця технологія на базі вітчизняного обладнання може бути реально запроваджена на Придніпровській ТЕС. Сучасні вітчизняні досягнення у дослідженні процесу горіння у киплячому циркулюючому шарі переконують нас у реальній можливості додатково отримати корисне тепло з високозольного вугілля, вугільної породи, вугільних шлаків, що накопичилися в Україні у кількості понад 130 млн т.

Фінансове оздоровлення шахт, збалансованість їх економіки, приведення організаційних форм виробничої структури у відповідність з економічним станом підприємства та ринковими умовами (залучення приватних інвестицій) – основні складові ефективного реформування вугільної галузі.

Внутрішні резерви, що мають вирішальне значення для забезпечення ефективності вуглевидобувних підприємств:

- Підвищення середньогалузевого рівня використання виробничих потужностей до нормативного рівня по промисловості (95 %) знизить собівартість вугілля на 10,5 %, приріст обсягів вуглевидобутку при цьому складе 15,5 млн т на рік.

- Використання нової техніки і технологій.

- Покращання якості вугільної продукції (рис. 1). Цей напрямок дає змогу при відносно невеликих додаткових витратах суттєво збільшити теплоенергетичну цінність та підвищити конкурентоспроможність українського вугілля (рис. 2), підвищити ступінь використання енергетичного потенціалу видобутого вугілля, що дозволить додатково отримати 10–15 % електричної енергії.

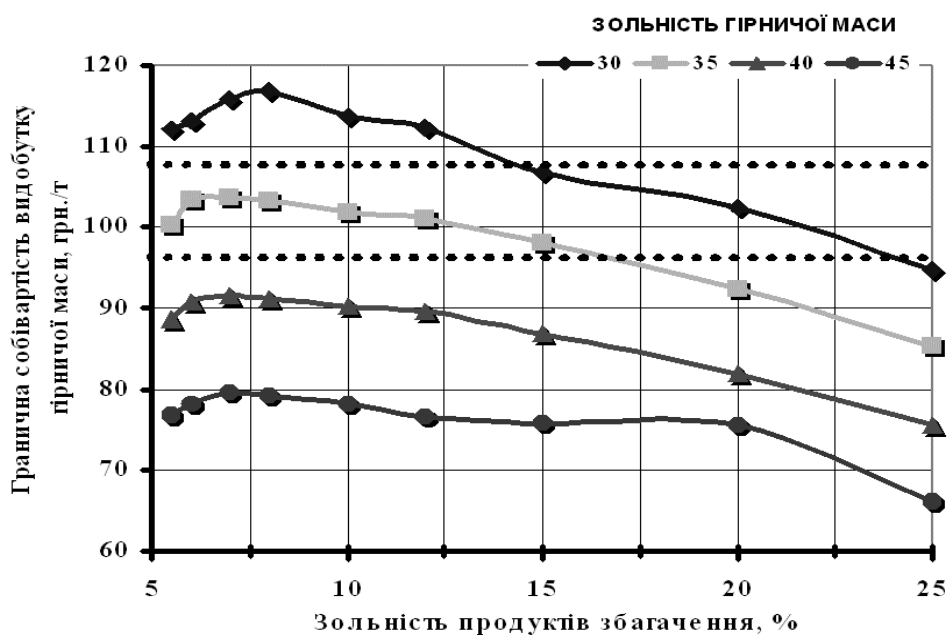


Рис. 1. Економіка вуглезбагачення

- Використання вторинних ресурсів твердого палива.
- Диверсифікація діяльності вуглевидобувних підприємств, перехід на багатопрофільне виробництво.
- Усунення цінових диспропорцій.

При розгляді інвестиційних проблем галузі важливим є визначення інвестиційної привабливості шахт (рис. 3), а не вартості їх активів.

Ефективний розвиток шахтного фонду передбачає використання запропонованого механізму кількісної оцінки (інтегрований показник) стану кожної шахти (технічний, економічний, забезпеченість запасами) з огляду на інвестиційну привабливість шахт. Від рівня інвестиційної надійності залежить обсяг капітальних вкладень для приросту однієї тони виробничої потужності.

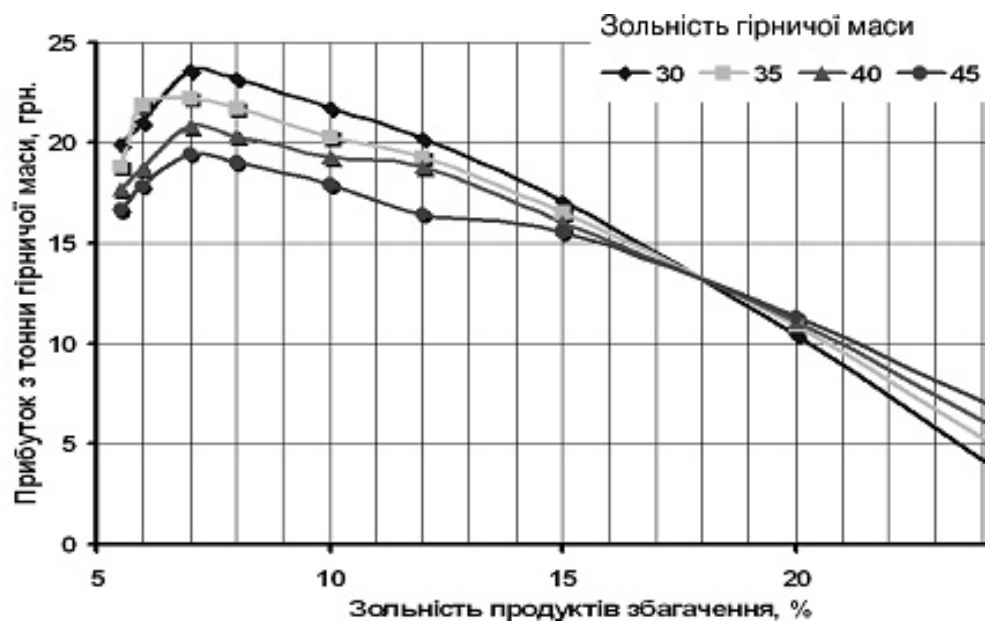


Рис. 2. Умова ефективної роботи шахт

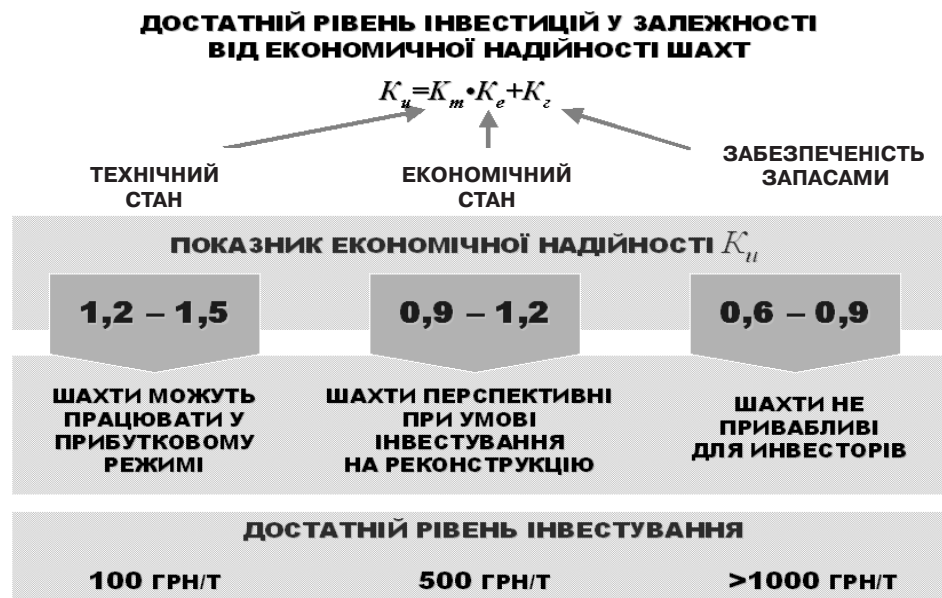


Рис. 3. Рівень інвестиційної привабливості шахт

Інвестиційна привабливість шахт вугільної компанії “Павлоградвугілля” (таблиця) відповідає найвищим показникам економічної надійності.

Таблиця

**Інвестиційна привабливість шахт**

Шахта	Показник економічної надійності
Красноармійська Західна № 1	1,80
Ім. О.Ф. Засядько	1,28
Південнодонбаська	1,59
Степова	1,81
Ювілейна	1,80
Ім. Героїв Космосу	1,57
Ім. М.І. Сташкова	1,48
Самарська	1,45
Західно-Донбаська	1,39
Павлоградська	1,34
Дніпропетровська	1,25
Тернівська	1,16
Благодатна	0,95

Тому при впровадженні механізму переходу до ефективного режиму (рис. 4) ця компанія може отримати значну економію ресурсів. Практична реалізація ефективного режиму роботи шахт західного Донбасу реальна за умов дії відповідних інвестицій (рис. 5).

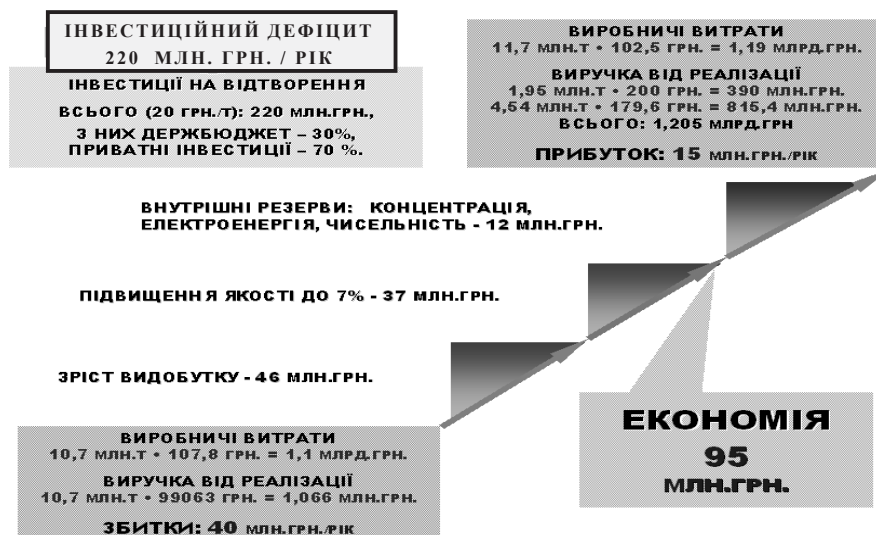


Рис. 4. Механізм переходу до ефективного режиму

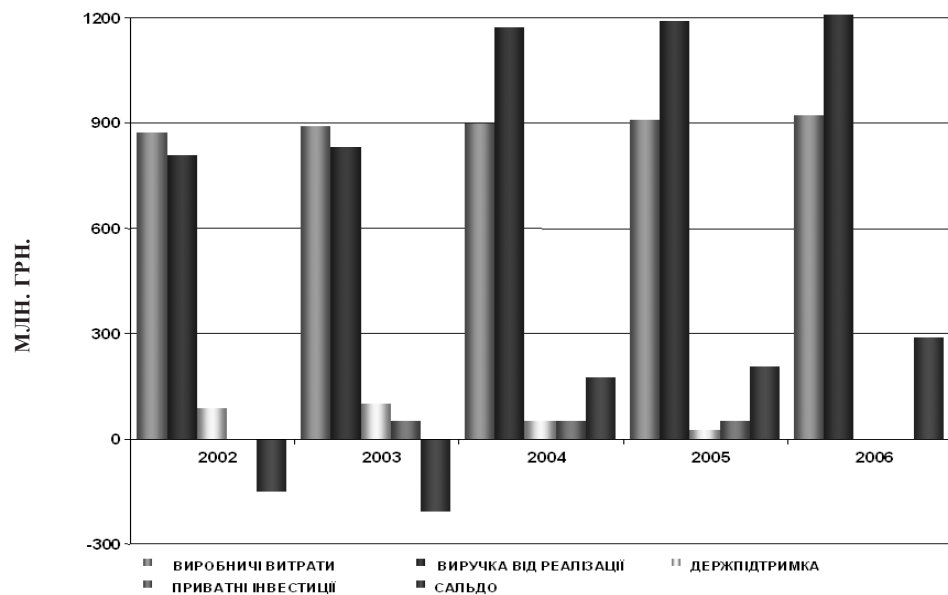


Рис. 5. Досягнення ефективного режиму роботи шахт західного Донбасу

Стосовно ще одного аспекту інноваційного розвитку, а саме щодо необхідності його належного забезпечення на регіональному рівні, зазначимо, що нині, по суті, органи місцевої влади позбавлені можливості суттєво впливати на науково-технічну діяльність в регіоні. Потрібно ввести в місцеві бюджети відповіді статті видатків, а також внести необхідні зміни до Бюджетного кодексу.

Реалізація запропонованих проектів і технологій дозволить вирішити проблеми ефективного використання науково-виробничого потенціалу регіону, забезпечити його інноваційний розвиток. На цій моделі вибудовується інноваційний розвиток економіки України.